

ПОЧУТТЯ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕЧНОСТІ ЯК ЧИННИК САМОАКТУАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ

THE SENSE OF SOCIO-PSYCHOLOGICAL SAFETY AS A FACTOR OF SELF-ACTUALIZATION OF THE INDIVIDUAL

У статті представлено результати емпіричного дослідження, мета якого – виявити зв'язки між особливостями самоактуалізації та сформованістю почуття соціально-психологічної безпеки в студентів університетів. Теоретично обґрунтовується роль безпеки як персональної характеристики (моделі сприйняття світу, когнітивного переконання, провідної потреби, емоційного стану, особистісної властивості) в забезпеченні функціонування системи «Я та світ». Наводяться результати опитування, спрямованого на оцінку прагнення до самоактуалізації та параметрів соціально-психологічної безпеки у вибірці 302 студентів херсонських університетів віком 16–27 років. Для збору даних використано методику «Експрес-діагностика психологічної безпеки особистості» І.І.Приходько, опитувальник САМОАЛ (Н.Ф.Каліна, О.В.Лазукін). Самоактуалізація розуміється як багатовимірний конструкт, що є критерієм особистісної зрілості та психологічного здоров'я людини. За даними дослідження, 44 % вибірки продемонстрували виражену тенденцію до максимально повної реалізації своїх можливостей і потенцій. Проаналізовано розвиненість окремих компонентів самоактуалізації в юнацькому віці. Провідними сферами життєвого самоздійснення виявилися: орієнтація в часі, контактність та гнучкість у спілкуванні, прихильність до цінностей самоактуалізованої особистості. Недостатньо розвинені (тобто потребують корекційно-розвивальних заходів) такі складники: автономність, креативність, спонтанність, позитивний погляд на природу людини. Між параметрами безпеки та самореалізації особистості виявлена велика кількість прямих і міцних кореляцій. Отримані результати підтверджують наявні наукові уявлення про психологічну безпеку як базову потребу, що визначає як розвиток особистості загалом, так і його найвищий прояв – прагнення до самоактуалізації. **Ключові слова:** самоздійснення, самореалізація, психологічна безпека особистості, опитувальник САМОАЛ, студенти.

The article presents the results of an empirical study, the purpose of which is to identify the connections between the features of self-actualization and the formation of a sense of social and psychological safety in universities students. The role of safety as a personal characteristic (model of perception of the world, cognitive persuasion, leading need, emotional state, personal property) in ensuring the functioning of the "I and the World" system is theoretically substantiated. The results of a survey aimed at assessing the desire for self-actualization and parameters of socio-psychological safety in a sample of 302 students of Kherson universities aged 16–27 are presented. To collect data, the method "Express diagnostics of psychological safety of the individual" was used by I.I.Prykhodko, the SAMOAL questionnaire (N.F.Kalina, O.V.Lazukin). Self-actualization is understood as a multidimensional construct, which is a criterion of personal maturity and psychological health of a person. According to the study, 44 % of the sample showed a pronounced tendency to maximize the full realization of their capabilities and potentials. The development of individual components of self-actualization in adolescence has been analyzed. The leading areas of life fulfillment were: time orientation, contact and flexibility in communication, and commitment to the values of a self-actualized personality. Such components as autonomy, creativity, spontaneity, and a positive view of human nature are underdeveloped (require corrective and developmental measures). A large number of direct and strong correlations have been found between the parameters of safety and self-realization. The results confirm the existing scientific concepts of psychological safety as a basic need that determines both the development of the individual as a whole and its highest manifestation – the desire for self-actualization.

Key words: self-fulfillment, self-realization, psychological safety of the individual, SAMOAL questionnaire, students.

УДК 159.923.2
DOI <https://doi.org/10.32782/2663-5208.2025.71.30>

Ільницька І. А.
фахівець гуманітарного відділу,
аспірантка
Херсонський державний університет

Постановка проблеми. Останніми тижнями українське суспільство та весь світ зіткнулися із серйозними загрозами, що пронизують усі аспекти існування: насамперед це загрози життю та здоров'ю людини, розлука з близькими, руйнування житла, вимушене безробіття, численні соціальні, політичні, інформаційні, екологічні, економічні й інші небезпеки. Раптово українці опинилися в новому світі, сповненому болю та страху, який руйнує звичні моделі поведінки й мислення, знищує майбутні перспективи. Збереження психічного здоров'я в умовах гострого стресу, а також відновлення після пережитої травматизації потребує детального вивчення механізмів функціонування психологічної безпеки як внутрішнього стану людини. Особливо ця тема актуальна для меш-

канців прикордонних регіонів півдня України, які наразі потерпають від агресивного нападу сусідньої країни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Тематика довіри до світу як основи продуктивного та повноцінного розвитку особистості була започаткована ще в середині ХХ століття в працях психоаналітиків. Е.Фромм, Дж.Боулбі, М.Ейнсворт, Е.Еріксон пояснювали, що базова довіра до світу полягає в тому, що людина вважає навколишніх людей та світ загалом хорошими, справедливими, дружніми за своєю природою, незалежно від позитивних чи негативних подій, що відбуваються в житті. Довіра до світу тісно пов'язана з довірою до себе, що є передумовою активності й спрямованості особистості. Тож довіра (або недовіра) до

світу, тобто внутрішнє відчуття безпечності, є фундаментальною умовою цілісності буття людини.

Найвиразніше цей зв'язок розкритий у теорії А. Маслоу (1968), який поклав потребу в безпеці (захист від фізичних і психологічних небезпек навколишнього світу, а також упевненість у тому, що базові фізіологічні потреби будуть задоволені в майбутньому) в основу ієрархії людських мотивів. Революційне припущення вченого полягало в тому, що задоволення потреб вищого рівня – соціальних, естетичних, духовних, у досягненнях та самовираженні тощо – можливе тільки тоді, коли базові потреби задоволені хоча б частково. На найвищому рівні перебуває феномен самоактуалізації – прагнення людини «стати тим, ким вона здатна стати» [11]. Представники гуманістичної психології переконані, що безперервне прагнення до самоздійснення властиве будь-якій людині; воно полягає в тенденції до виявлення й розвитку своїх здібностей, особистісних можливостей, до найповнішої реалізації власної внутрішньої природи. Самоактуалізованих людей відрізняють знання й прийняття своєї сутності, відкритість до світу, активність, відповідальність, творчість, гнучкість, моральність, прагнення жити в гармонії зі своїми переконаннями, потяг до самовдосконалення.

Сучасний когнітивний підхід розглядає відчуття безпечності як базове відчуття здорової людини. Це основа моделі сприйняття реальності, що містить імпліцитні уявлення про навколишній світ, власне Я, а також способи взаємодії між Я та світом (R. Janoff-Bulman, 1992; 2004). Важливо розуміти, що базова довіра до світу формується в перші роки життя дитини, але може руйнуватися на будь-якому етапі внаслідок сильних травматичних впливів, що спотворює весь подальший розвиток особистості. Психічна травма руйнує модель «безпечного світу», але за належного відновлення може призводити до посттравматичного зростання особистості [9; 10]

Питання соціально-психологічної безпеки як стану захищеності психіки від зовнішніх і внутрішніх загроз активно досліджується сучасними українськими вченими. Н.Ю. Волянчук та Г.В. Ложкін (2015) розглядають психологічну безпеку в різних модусах (як процес, як стан, як властивість особистості) й на різних рівнях: суспільства, локального середовища, особистості. На суб'єктивному рівні стан безпеки переживається людиною як відсутність загрози значущим цінностям і психологічному комфорту в конкретних життєвих ситуаціях; інтенсивність цих переживань визначається специфікою індивідуального осмислення дійсності. На соціальному рівні потреба в безпеці є провідною мотивацією соціальної поведінки особистості, що трансформує інші базові групи потреб [1]. І.І. Приходько (2017) пропонує модель психологічної безпеки особистості, що містить чотири структурні компоненти, які залежать від умов життєдіяльності. У звичних умовах це морально-комунікативний, мотиваційно-вольовий, ціннісно-смысловий компонент та стан внутрішнього комфорту. В ек-

стремальних умовах описана структура трансформується: на перший план виходить збереження життя й здоров'я, актуалізуються копінг-стратегії, внутрішній комфорт розглядається в контексті посттравматичного зростання або регресу [4]. У працях О.Є. Близової та колег (2018) показано, що вивчення безпеки тісно пов'язане із соціально-історичними умовами буття суспільства, з рівнем розвитку матеріальної та духовної культури, з панівними цінностями [7]. Емпіричні дослідження доводять зв'язок відчуття безпечності з низкою важливих персональних характеристик: рівнем мотивації досягнень (O. Blynova et al., 2020) [8], самоефективності (I. Porovych et al., 2020) [12], із часовими перспективами особистості (В.А. Діброва. 2021) [3]. На основі цих знань будуються стратегії психічної реабілітації, але здійснення такої роботи потребує опори на достовірні емпіричні дослідження психологічної безпеки як характеристики особистості.

Мета статті – виявити та проаналізувати зв'язки між особливостями самоактуалізації та сформованістю почуття соціально-психологічної безпеки в студентів університетів.

Виклад основного матеріалу. У дослідженні взяли участь 302 студенти різних ЗВО м. Херсона віком 16–27 років. Більшу частину вибірки становили жінки, що загалом відповідає гендерному складу здобувачів вищої освіти. Збір даних відбувався протягом жовтня 2019 – грудня 2021 рр.

Для діагностики суб'єктивного відчуття безпечності використано опитувальник «Експрес-діагностика психологічної безпеки особистості» І.І. Приходько. Для діагностики складників особистісного потенціалу студентів використано декілька інструментів, серед них опитувальник САМОАЛ для визначення рівня прагнення особистості до самоактуалізації (Н.Ф. Каліна, О.В. Лазукин). Далі описано психометричні особливості методик та зміст використаних діагностичних критеріїв.

Методика «Експрес-діагностика психологічної безпеки особистості» (далі – ПБО) створена українським ученим І.І. Приходьком (2017) для роботи з фахівцями екстремальних професій. Автор наголошує: мета функціонування системи психологічної безпеки особистості не може бути зведена лише до забезпечення відчуття безпеки, натомість має сприяти самореалізації особистості, що може існувати лише в активній взаємодії із соціальним світом. Тож ПБО розглядається як «певна організація системи самореалізації, яка забезпечує здатність використовувати зовнішні умови життєдіяльності для розвитку особистості та переживання відчуття емоційного комфорту» [4, с. 12]. Це передбачає активну позицію індивіда в побудові відносин з навколишнім світом, здатність до самоорганізації; відповідальність не тільки за власну безпеку, а й за безпеку залежних (підлеглих, дітей); здатність приймати зовнішню допомогу та переживання певних психічних станів, зокрема емоційного комфорту та безпеки.

Методика налічує 28 пунктів, сформульованих у негативній формі, що дає змогу визначити недоліки сформованого механізму ПБО. Шкала відповідей містить сім градацій, які при обробці оцінюються від 0 («це до мене абсолютно не відноситься») до 6 балів («це точно про мене»). Отримані оцінки розподіляються за чотирма шкалами, по 7 питань на кожну:

1. *Морально-комунікативна* шкала відображає ступінь вільного використання морально-комунікативних норм для підтримання необхідного комфортного рівня стосунків; гнучка їх контролюваність, відкритість новим стосункам, допомозі; міжособистісна толерантність.

2. *Мотиваційно-вольова* шкала відображає дію такого механізму забезпечення ПБО, як гнучка перебудова відносин з навколишнім середовищем, що дає змогу бути головним у цих відносинах (активність як типологічна властивість), розвинене цілепокладання, активне планування як вміння вписати нові завдання в уже створений план, а також здатність змінювати програму дій під впливом несприятливих обставин, інтенсивність у постановці цілей, гнучкість у їх корекції і засобах досягнення.

3. *Ціннісно-смилова* шкала відображає дію такого механізму забезпечення ПБО, як осмислення життя, що дає змогу за необхідності «піднятися» над екстремальною чи травмівною ситуацією, не бути афективно поглинутим нею; знайти додатковий психологічний ресурс в інших сферах життя для подолання наслідків ситуації.

4. Шкала «*Внутрішній комфорт*» відображає дію такого механізму забезпечення ПБО, як пошук ситуацій психологічного комфорту, відчуття благополуччя, відсутність тривоги; впевненість у собі, своїх силах, у тому, що подобаєшся оточенню; прагнення до високої якості життя.

Загальний бал за опитувальником – *індекс ПБО* – вираховується додаванням балів за чотирма шкалами методики. Опитувальник пройшов апробацію та стандартизацію на вибірці військовослужбовців Національної гвардії України. Обґрунтовано його конструктну та критеріальну валідність, внутрішню погодженість, ретестову надійність, диференціальну здатність [4]. Методика здатна фіксувати зміни, які відбуваються з психологічною безпекою особистості під впливом значних життєвих подій. Оскільки в керівництві наведено норми тільки для військовослужбовців, потрібна розробка тестових норм для інших популяцій.

Опитувальник САМОАЛ становить один з варіантів вітчизняної адаптації відомого інструменту Personal Orientation Inventory (POI) розробленого в 1963 р. американським психотерапевтом Е.Шостромом на основі теорії самоактуалізації А.Маслоу. Він містить пари тверджень, відібраних емпіричним шляхом у процесі психотерапевтичної практики, які відрізняють невротика від здорової людини, наприклад: «Я роблю те, що від мене очікують інші / Я відчуваю свободу не робити того,

що очікують від мене інші». У кожній парі респондент обирає одне твердження, яке краще узгоджується з власними уявленнями, точніше відображає думки, відповідає звичному способу поведінки. Опитувальник широко використовують західні дослідники, зокрема, для відстеження ефективності освітніх та психотерапевтичних впливів. Про прагнення до самоактуалізації свідчать оцінки POI, які дещо перевищують середні у вибірці, але не є занадто високими [5].

У 1993–1994 рр. Н.Ф.Каліна та О.В.Лазукін запропонували адаптацію тесту POI, що враховувала специфіку самоактуалізації в перехідному суспільстві. Формулювання суджень та структура діагностичних шкал САМОАЛ зазнали істотних змін і суттєво відрізняються від оригінальної методики. Методика містить 100 пар суджень стосовно цінностей чи поведінки людини, які утворюють 11 шкал: *Орієнтація в часі, Цінності, Погляд на природу людини, Потреба в пізнанні, Прагнення до творчості або креативність, Автономність, Спонтанність, Саморозуміння, Аутосимпатія, Контактність, Гнучкість у спілкуванні*. Шкали № 1, 3, 4, 8, 10 і 11 містять по 10 пунктів, решта – по 15. Для порівняння результатів і побудови індивідуальних профілів бали за вказаними шкалами пропонується представити у % від максимальної оцінки за шкалою [5]. Інтегральна оцінка прагнення особистості до самоактуалізації розраховується як кількість збігу з «ключем» відносно всіх 100 пунктів опитувальника.

Тож самоактуалізація розуміється як багатовимірний конструкт, що є критерієм особистісної зрілості та психологічного здоров'я людини. Отримана оцінка означає рівень та стійкість прагнення особистості людини до якомога повнішого виявлення й розвитку своїх можливостей: тілесних, інтелектуальних, творчих, соціальних, духовних. Виявлений за допомогою САМОАЛ діагностичний профіль дає змогу оцінити особистісний потенціал людини, виявити нахили в тій чи іншій сфері діяльності, проаналізувати ресурси формування особистісних пріоритетів й установок у ставленні до себе та оточення, тобто вказати лінію дій, що обіцяє оптимальний розвиток здібностей, досягнення самореалізації.

За результатами опитування у вибірці студентів отримано такі описові статистики, які відображають основні життєві сфери особистості, що самоактуалізується (табл. 1). Ми бачимо, що загальний індекс САМОАЛ розподілений нормально, однак для всіх 11 субшкал показники критерію Колмогорова-Смирнова є меншими за 0,05, що свідчить про нерівномірність розподілу даних. При цьому показники асиметрії та ексцесу відповідають характеристикам нормального розподілу, а гістограми наближені до «дзвоноподібної» кривої Гауса. Найімовірніше, це пояснюється тим, що показники субшкал виміряні в досить обмежених кількісних інтервалах (0–10 або 0–15). У будь-якому разі для подальшої інтерпретації та аналізу даних ми використовували переважно непараметричні методи.

Результати опитувальника САМОАЛ у вибірці студентів (N = 302)

Статистичні параметри	Орієнтація в часі	Цінності	Погляд на природу людини	Потреба в пізнанні	Креативність	Автономність	Спонтанність	Саморозуміння	Аутосимпатія	Контактність	Гнучкість у спілкуванні	Заг. показник САМОАЛ
<i>Середні тенденції та міри розподілу</i>												
Середнє	5,84	8,55	5,03	5,28	7,50	7,34	7,54	5,50	8,07	5,80	5,78	59,18
Медіана	6	9	5	5	7	7	7	5	8	6	6	59
Ст. відхилення	1,75	2,49	1,86	1,67	2,54	2,61	2,50	1,69	2,43	1,61	1,69	11,90
Мінімум	2	3	0	1	1	1	0	1	2	2	1	31
Максимум	10	15	10	10	14	14	14	10	15	10	10	95
<i>Критерії нормальності та рівномірності розподілу</i>												
Асиметрія	,29	,11	-,09	,14	,43	,17	,17	,23	,23	,14	-,02	,21
Екссес	-,26	-,27	-,25	-,29	-,14	-,44	,09	-,18	-,13	-,33	-,25	-,32
Кр. Колмогорова-Смирнова, Z	2,45	1,44	1,79	2,13	2,21	1,49	1,72	2,43	1,73	2,29	2,04	,78
Значущість критерію	,000	,030	,003	,000	,000	,022	,005	,000	,005	,000	,000	,582

Примітка: стандартна помилка асиметрії становить 0,14, стандартна помилка екссесу – 0,28.

Опитування показало, що 133 студенти (тобто 44,04 % вибірки) мають показники самореалізації в межах 60–80 балів, що свідчить про виражену тенденцію прагнути до максимально повної реалізації своїх можливостей. Ще 14 осіб (4,6 %) мають загальний показник САМОАЛ вище 80 балів, що може свідчити про «псевдосамоактуалізацію», тобто сильний вплив фактору соціальної бажаності, наміри справити найбільш сприятливе враження. 15 студентів (4,97 % вибірки) отримали загальну оцінку 40 та менше балів, що свідчить про суттєві порушення психологічного благополуччя.

Зазначимо, що раніше в дисертаційному дослідженні О.В.Гуляєвої (2018) на вибірці практично здорових студентів були отримані схожі середні показники САМОАЛ ($55,9 \pm 11,4$), які суттєво відрізнялися від показників студентів з обмеже-

ними можливостями здоров'я ($49,3 \pm 11,8$) [2]. Це є додатковим свідченням надійності та достовірності отриманих результатів.

Співвідношення окремих шкал, що відображають провідні сфери самореалізації особистості, зображене на рис. 1. (сірі бали попередньо переведені у % від максимальної кількості балів за шкалою).

Найбільш розвиненими сферами життєвої самореалізації студентів виявились: орієнтація в часі (розуміння екзистенціальної цінності життя «тут і зараз», здатність насолоджуватись актуальним моментом, не порівнюючи його з минулим і не відкладаючи на потім), контактність та гнучкість у спілкуванні (здатність до встановлення міцних і доброзичливих відносин, впевненість у собі й аутентична взаємодія з іншими людьми,

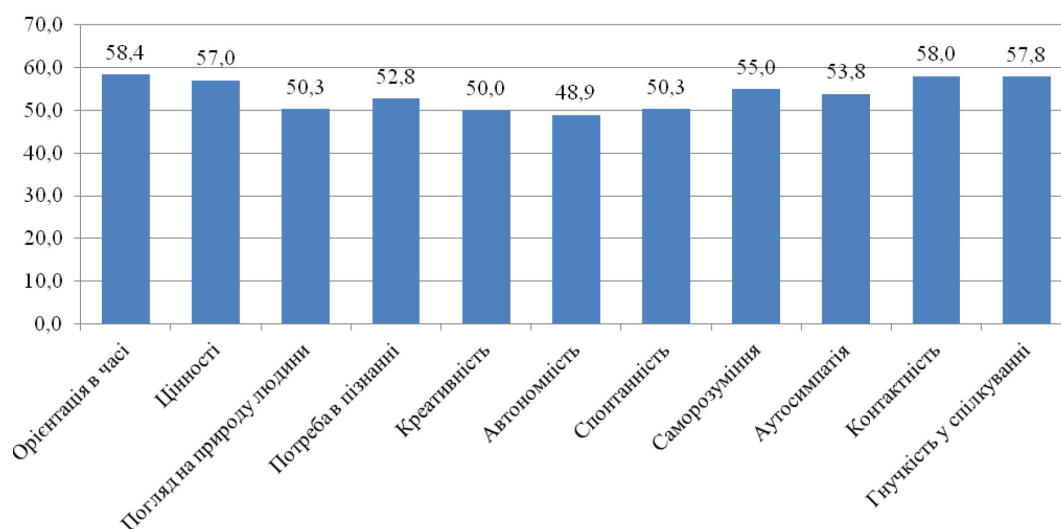

Рис. 1. Середній рівень компонентів самореалізації у вибірці студентів

що супроводжується адекватним самовираженням і саморозкриттям), прагнення до гармонійного буття та здорових стосунків). Потребують розвитку такі складники, як автономність, креативність, спонтанність та позитивний погляд на природу людини. Це свідчить про деяку залежність молодих людей від зовнішніх оцінок, обмеженість свободи творчого самовираження, що поєднується з упередженим ставленням, недовірою до навколишнього світу.

Ця компонентна структура частково підтверджується попередніми дослідниками, які використовували опитувальник САМОАЛ у студентських групах [2; 6]. Шкали «орієнтація в часі» та «цінності» мають найвищий рейтинг, а «спонтанність» та «погляд на природу людини» – найнижчі оцінки в усіх вибірках незалежно від професійної спрямованості навчання.

Для виявлення лінійних взаємозв'язків між діагностичними змінними, ми застосували кореляційний аналіз даних. Ураховуючи нерівномірний розподіл кількісних змінних і відхилення від нормальності, використовували ранговий коефіцієнт кореляції Спірмена. Як і очікувалося, показники

самоактуалізації прямо корелюють з показниками соціально-психологічної безпеки. Неочікуваним для нас виявилась велика сила та міцність цих зв'язків (табл. 2). Міцність та глобальність отриманих кореляцій призводить нас до припущення, що всі виміряні змінні є складниками одного, більш загального психічного феномену.

Як видно з табл. 2, отримані зв'язки мають глобальний, всеосяжний характер. Відчуття соціально-психологічної безпеки юнаків значно корелює з більшістю параметрів особистісного прагнення до самореалізації.

Серед складників самоактуалізації тісно (на рівні $p \leq 0,01$) корелюють із більшістю складників безпеки такі показники: орієнтація в часі, цінності, погляд на природу людини, креативність, спонтанність, саморозуміння, аутосимпатія, контактність, гнучкість у спілкуванні. Ми вважаємо, що в основі цих зв'язків лежить чинник довіри до навколишнього світу, без якого неможлива самореалізація особистості. Водночас шкали «Потреба в пізнанні» та «Автономність» пов'язані лише з окремими компонентами ПБО: не пов'язані з морально-комунікативною шкалою та слабо пов'язані зі шкалою

Таблиця 2

Кореляції між складниками особистісного потенціалу та показниками соціально-психологічної безпеки

		Гармонійність	Задоволеність	Захищеність	СПБС	Морально-комунікативн.	Мотиваційно-вольовий	Ціннісно-смисловий	Стан внутріш. комфорту	ПБО
Орієнтація в часі	Коеф. кореляції	,284	,166	,280	,310	,341	,330	,433	,405	,442
	Знач. (2-сторон)	,000	,004	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000
Цінності	Коеф. кореляції	,261	,143	,223	,245	,352	,273	,357	,252	,365
	Знач. (2-сторон)	,000	,013	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000
Погляд на природу людини	Коеф. кореляції	,278	,209	,295	,331	,431	,248	,417	,352	,446
	Знач. (2-сторон)	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000
Потреба в пізнанні	Коеф. кореляції	,245	,056	,121	,155	,078	,196	,246	,106	,177
	Знач. (2-сторон)	,000	,331	,036	,007	,176	,001	,000	,065	,002
Креативність	Коеф. кореляції	,238	,063	,235	,208	,305	,233	,307	,338	,351
	Знач. (2-сторон)	,000	,276	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000
Автономність	Коеф. кореляції	,230	,076	,150	,153	,037	,198	,214	,115	,155
	Знач. (2-сторон)	,000	,186	,009	,008	,527	,001	,000	,045	,007
Спонтанність	Коеф. кореляції	,213	,160	,213	,242	,256	,303	,443	,358	,400
	Знач. (2-сторон)	,000	,005	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000
Саморозуміння	Коеф. кореляції	,263	,069	,214	,194	,243	,189	,252	,248	,282
	Знач. (2-сторон)	,000	,232	,000	,001	,000	,001	,000	,000	,000
Аутосимпатія	Коеф. кореляції	,176	,075	,174	,149	,219	,238	,233	,113	,235
	Знач. (2-сторон)	,002	,194	,002	,010	,000	,000	,000	,049	,000
Контактність	Коеф. кореляції	,307	,169	,215	,289	,380	,256	,291	,332	,369
	Знач. (2-сторон)	,000	,003	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000
Гнучкість у спілкуванні	Коеф. кореляції	,273	,287	,270	,360	,474	,296	,388	,406	,470
	Знач. (2-сторон)	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000
Заг. показник САМОАЛ	Коеф. кореляції	,398	,204	,342	,374	,438	,402	,515	,427	,527
	Знач. (2-сторон)	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000

«Стан внутрішнього комфорту» (хоча все одно пов'язані з параметрами безпеки на рівні загальних показників).

Серед компонентів безпеки найменше значущих кореляцій отримано стосовно параметра задоволеності міжособистісними стосунками СПБС, зокрема, він не демонструє значущих кореляцій з параметрами «Потреба в пізнанні», «Креативність», «Автономність», «Саморозуміння» й «Аутосимпатія» опитувальника САМОАЛ. Подібні результати раніше не були описані в наукових публікаціях та потребують подальшого аналізу.

Висновки й перспективи подальших розвідок. Для студентської молоді характерне досить виражене прагнення до найповнішої реалізації свого особистісного потенціалу. Провідними сферами самоактуалізації є існування в теперішньому часі «тут і зараз», прийняття вищих загальнолюдських цінностей, доброзичливі та гнучкі стосунки з оточенням. Потребують розвитку та вдосконалення аспекти автономності, креативності, спонтанності й погляд на природу людини. Відчуття соціально-психологічної безпеки юнаків значно корелює з більшістю параметрів особистісного прагнення до самореалізації. Це дає змогу припустити, що всі виміряні змінні є складниками одного, більш загального психічного феномену. Продовження дослідження полягає в розширенні спектра показників особистісного потенціалу та застосуванню до всього масиву даних факторного аналізу (це матеріал для наступних публікацій). Ми припускаємо, що в післявоєнний період феноменологія почуття соціально-психологічної безпечності в українських вибірках суттєво зміниться. Тож становить науковий та практичний інтерес повторне порівняльне дослідження параметрів психологічної безпеки студентів і їхніх зв'язків з характеристиками особистісного потенціалу.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Волянчук Н.Ю. Ложкін Г.В. Наукові маркери психологічної безпеки особистості. *Професійне становлення особистості*. 2015. № 4. С. 36–42.

URL: http://psy.kpi.ua/wp-content/uploads/2015/12/Naukovi_markeri.pdf

2. Гуляєва О.В. Чинники психологічного благополуччя у студентів з обмеженими можливостями здоров'я : дис. ... канд. психол. наук ; 19.00.01. Харків : Харківський національний ун-т імені В. Н. Каразіна, 2018. 207 с.

3. Діброва В.А. Взаємозв'язок часових перспектив і базисних переконань особистості в контексті вимушеного переселення. *Габітус*. 2021. Вип. 32. С. 73–78. DOI: 10.32843/2663-5208.2021.32.11

4. Приходько І.І. Діагностика психологічної безпеки особистості фахівця екстремального виду діяльності: посібник. Харків : НАНГУ, 2017. 76 с.

5. Чудакова В.П. Алгоритм проведення, аналізу, обробки та інтерпретації результатів дослідження «самоактуалізації». *Освіта та розвиток обдарованої особистості*. 2015. № 3(34). С. 45–59

6. Чуйко Г.В., Комісарик М.І., Лєко Б.А., Особливості соціалізації студентської молоді. *Проблеми сучасної психології* : зб. наук. праць КПУ імені Івана Огієнка, Інституту психології ім. Г.С.Костюка АПН України, 2010. Вип. 7. С. 745–759.

7. Blynova O. Ye., Holovkova L. S., Sheviakov O. V. Philosophical and sociocultural dimensions of personality psychological security. *Anthropological Measurements of Philosophical Research*. 2018. Vol. 14. P. 73–83.

8. Blynova O., Kruglov K., Semenov O., Los O., Popovych I. Psychological safety of the learning environment in sports school as a factor of achievement motivation development in young athletes. *Journal of Physical Education and Sport*, 2020. Vol. 20(1). P. 14–23. DOI: 10.7752/jpes.2020.01002

9. Janoff-Bulman R. Posttraumatic growth: Three explanatory models. *Psychological Inquiry*, 2004. Vol. 15. P. 30–34.

10. Janoff-Bulman R. Shattered Assumptions: Towards a New Psychology of Trauma. NY : Free Press, 1992.

11. Maslow A. Toward a Psychology of Being. Princeton, N.J. : Van Nostrand, 1968. 240 p.

12. Popovych I., Blynova O., Halian I., Savchuk O. Self-efficacy of future athletes with different levels of psychological safety. *Journal of Physical Education and Sport*. 2020. Vol. 20(5), Art 370, P. 2718–2724. DOI: 10.7752/jpes.2020.05370